

Брюксел, 19.8.2015 г.
COM(2015) 401 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в областта на научните
изследвания и технологичното развитие през 2014 година**

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Годишен доклад за дейностите на Европейския съюз в областта на научните изследвания и технологичното развитие през 2014 година

1. КОНТЕКСТ НА ГОДИШНИЯ ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТИТЕ В ОБЛАСТТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И ТЕХНОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ

Годишният доклад за дейностите на Европейския съюз (ЕС) в областта на научните изследвания и технологичното развитие е изготвен съгласно член 190 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Целта на настоящия доклад е да представи обзор на ключовите мерки, предприети през отчетната година.

2. ПО-ШИРОК ПОГЛЕД ВЪРХУ ПОЛИТИЧЕСКАТА СИТУАЦИЯ ПРЕЗ 2014 ГОДИНА

2014 година беше година на големи политически промени в ЕС. Избран беше нов Европейски парламент, през ноември в длъжност встъпи нова Комисия, а в Европейския съвет длъжност пое нов председател — първият от новите държави членки, присъединили се след 2004 г. За да надгради върху вече постигнатия от държавите членки напредък, който води Европа към икономическо възстановяване, новоизбраният председател на Комисията Jean-Claude Juncker въведе Програма за работни места, растеж, справедливост и демократична промяна. Програмата се основава на три стълба — структурни реформи, фискална отговорност и инвестиции — и определя 10 ясни приоритета за връщане на хората на работа и за растеж на европейската икономика. Предложен е нов инвестиционен план, който има за цел през следващите три години да мобилизира публични и частни инвестиции на стойност 315 млрд. евро. През януари 2015 г. беше отправено предложение за регламент на Европейската комисия относно Европейски фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ); неговото приемане от Съвета на министрите на ЕС и от Европейския парламент се очаква през лятото на 2015 г. Програма „Хоризонт 2020“ е определена да изиграе роля за това чрез финансово участие в гаранционния фонд на ЕФСИ. Така ще се даде възможност за допълнителни инвестиции в областта на научните изследвания и иновациите.

През 2014 г. продължи полагането на усилия за бюджетна консолидация и в по-голямата част от държавите членки тези усилия започнаха да се възнаграждават. Постепенното възстановяване на икономиката на Европа, което започна през второто тримесечие на 2013 г., продължи да се ускорява през 2014 г. и след като през миналата пролет растежът на БВП в ЕС леко се забави, към края на 2014 г. отново тръгна нагоре, като на годишна база нарасна с 1,4 %.¹

¹ [„Европейска икономическа прогноза — пролет 2015 г.“](#)

3. ПРОВЕЖДАНЕ НА ПОКАНИ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО „ХОРИЗОНТ 2020“

През декември 2013 г. стартира програма „Хоризонт 2020“ — най-мощната в историята програма за научни изследвания и иновации на ЕС с финансиране от почти 80 млрд. евро за период от седем години. Непосредствено след това стартира и първата работна програма с бюджет 15 млрд. евро за периода 2014—2015 г., включваща дванадесет така наречени приоритетни области. Поканите за представяне на предложения бяха обявени навреме, а удобните за използване от потребителите информационни системи на „Хоризонт 2020“ функционираха от началото на програмата. Опростената двугодишна работна програма, прилагаща нов подход, основан на предизвикателства, е проектирана така, че да включва целите на политиката на ЕС чрез процес на стратегическо програмиране, който засилва интеграцията, съдържа основни характеристики и новости и създава по-голямо въздействие и по-голяма икономическа стойност. Беше разгърната мащабна информационна компания в 34 държави, като за участие в мероприятията бяха привлечени около 10 000 участника. Организиран бяха допълнителни национални и регионални информационни дейности.

Първите 100 покани бяха приключени до 1 декември 2014 г., като общо по тях бяха представени 37 000 предложения. До края на април 2015 г. бяха подписани над 3 200 договора за безвъзмездни средства, като общият размер на поисканото финансиране по тези договори беше 5,4 млрд. евро. Средният процент на успеваемост на предложенията беше между 12 и 14 %.

Европейската комисия осъществяваше мониторинг на провеждането на първите покани за представяне на предложения, както и на ефикасността на мерките за опростяване. В рамките на процедурата по мониторинг бяха провеждани консултации с държавите членки, научноизследователската общност, промишлеността и заинтересованите страни. По-долу извлечените поуки са представени в обобщен вид.

Отклик на поканите за представяне на предложения

Големият отклик на първите покани за представяне на предложения потвърди привлекателността на основания на предизвикателства подход на програма „Хоризонт 2020“, както и потребността от трансгранично сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите. Повечето заинтересовани страни, включително МСП, изрично приветстваха широкообхватните теми на първите покани за представяне на предложения. Бяха отбелязани високи нива на участие при поканите за представяне на предложения от 2014 г. Това доведе до по-ниски проценти на успеваемост спрямо предходната рамкова програма. От една страна по-високата селективност насърчаваше върховите постижения, от друга страна това би могло да направи програмата по-малко привлекателна в дългосрочен план. По тази причина в бъдещите работни програми са предвидени мерки за управление на засиленото желание за участие, като същевременно се запазва основаният на предизвикателства и без задължителни предписания подход.

Въпреки многото получени предложения в отговор на първите покани по „Хоризонт 2020“ и оказания натиск върху системите за оценка, бяха запазени високите стандарти по отношение на подбора и състава на експертните групи в процеса на оценяване.

Опростяване

Онлайн системата на портала за участници беше високо оценена от заинтересованите страни². Тя работи като единен интернет портал на „Хоризонт 2020“, в който могат да се представят предложения, да се регистрират организации на участници и да се извършват регистрации на експерти и плащания. Новото поколение информационни системи на „Хоризонт 2020“ за разглеждане на предложения и заявления за безвъзмездни средства, без обработка на дълги поредица от документи на хартия (електронни подписи), както и опростяването на бизнес процесите, са намалили административните формалности за заявителите. Според първите статистически данни, изискването за срок от 8 месеца за отпускане на безвъзмездни средства е било изпълнено в повечето случаи (в около 95 % от случаите).

Изследователски и иновационен цикъл

Делът на участниците от частния сектор в първите покани за представяне на предложения възлиза на 31 % що се отнася до подписани споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства и на 28 % по отношение на финансов принос на ЕС. Процентите на участие в седмата рамкова програма (РП7) са съответно 30 % и 25 %. Участието на частния сектор е особено голямо както в стълба „Водещи позиции в промишлеността“, така и в стълба „Обществени предизвикателства“.

Малки и средни предприятия (МСП)

Програма „Хоризонт 2020“ е привлекателна за МСП. Резултатите показват, че ЕС е на път да задели 20 % от комбинирания бюджет за обществени предизвикателства и върхови и базови технологии (ВБТ) за МСП. Новият инструмент за МСП на „Хоризонт 2020“ беше успешно стартиран и се превърна в най-популярната схема през 2014 г. с над 8 100 заявления, подадени по него (6 900 за фаза 1 и 1 200 за фаза 2). Той привлече нови участници и МСП с обещаващ иновативен и икономически потенциал. Например, около 50 % от първите получатели във фаза 1 (155 финансирани проекта на първата крайна дата) вече бяха активни участници на европейския и/или световни пазари.

Обществени и хуманитарни науки (ОХН)

Програма „Хоризонт 2020“ значително е увеличила потенциалния принос на ОХН чрез системна политика на интегриране на ОХН във всички обществени предизвикателства, както и в частите „ВБТ“ от програмата. Средно 37 % от темите в „Обществени предизвикателства“, „ВБТ“, „Наука със и за обществото“,

² Изследване Ecorys, 2014 г.

„Разпространяване на високите научни постижения и разширяване на участието“ и „Научноизследователски инфраструктури“ заедно бяха отбелязани като теми, свързани с ОХН в поканите за представяне на предложения от 2014 и 2015 г. В допълнение, ОХН изиграха важна роля в дейността „Приобщаващи, иновативни и мислещи общества“ от стълб „Обществени предизвикателства“, при която 80 % от темите бяха отбелязани като теми, свързани с ОХН. През 2014 г. на получателите в сферата на ОХН бяха предоставени общо 212 млн. евро — 194 млн. евро по стълб „Обществени предизвикателства“ и 18 млн. евро по стълб „ВБТ“.

Освен това имаше данни, че експертният опит в сферата на ОХН е бил добре представен в комисиите за оценка на предложенията. От 688 оценители, назначени за разглеждане на предложения по теми, отбелязани като свързани с ОХН, 10 % са имали опит в една или повече дисциплини в областта на ОХН, а 42 % са имали интердисциплинарен опит както в дисциплини, свързани с ОХН, така и в дисциплини, несвързани с ОХН или в хибридни дисциплини с компонент, свързан с ОХН. Общо 357 от 688 експерти са имали някакъв експертен опит в областта на ОХН, което представлява над 50 % от всички експерти.

Човешки ресурси и мобилност

Основният фокус на действията по инициативата „Мария Склодовска—Кюри“ (MSCA) през 2014 г. беше насърчаване на иновативни подходи за обучение в областта на научните изследвания, стимулиране на интердисциплинарна и международна, както и междусекторна, мобилност,

MSCA се е превърнала в основния инструмент на ЕС за насърчаване на иновативно обучение на докторанти. През 2014 г. бяха финансирани 137 мрежи за обучение в областта на научните изследвания с общ бюджет в размер на над 400 млн. евро. Това включваше докторантури в сферата на промишлеността, при което научноизследователски предприятия и университети съвместно разработват докторска програма, в която голяма част от работата по докторантурата се извършва в неакадемичния сектор, както и програми, които водят до придобиване на двойна или съвместна докторска степен. В тези програми участваха общо 600 дружества. Освен това бяха отпуснати 30 млн. евро за съфинансирането на 12 докторски програми, за да се усили ефектът на лоста върху регионалните, националните и международните програми за финансиране в Европа.

Действия по климата и устойчиво развитие

Беше поставена цел за инвестиране на най-малко 35 % от бюджета на програма „Хоризонт 2020“ в подкрепа на действия по климата и 60 % за напредък към устойчивост в ЕС. Макар, че наличните на този етап данни обхващат само действия, които могат да бъдат програмирани (т.е. „ВБТ“ и „Обществени предизвикателства“), последната оценка на напредъка в областта на устойчивото развитие показва стойности от 50 % и 32 % за действия по климата. Биологичното разнообразие, за което няма поставени цели, е оценено на 3 %.

Равенство между половете

В работната програма за 2014—2015 г. въпросът за равенството между половете беше изрично споменат в над 100 теми в почти всички раздели. Тези теми бяха отбелязани в портала за участници като теми, свързани с равенството между половете, за да се улесни достъпа за заявителите. Една от целите на „Хоризонт 2020“ за постигане на равенство между половете е да се създадат условия жените да представляват най-малко 40 % от експертите в комисиите за оценка и в експертната група. Тази цел беше почти постигната и първоначалните резултати показват, че 35 % от оценителите са били жени.

Международно сътрудничество и споразумения

Програма „Хоризонт 2020“ е напълно отворена за международно участие и освен това има за цел стратегически области на сътрудничество с ключови партньорски държави и региони на международно равнище. 20 % от всички теми в работната програма за 2014—2015 г. бяха отбелязани като теми, които са специално свързани с международното сътрудничество като интензитетът на целевите действия варираше при различните части на програмата. Беше предложена подкрепа за водещи инициативи в областта на международното сътрудничество каквито са инициативата за Глобално партньорство за научни изследвания за подготвеност за инфекциозни заболявания, Глобалният алианс за борба с хроничните болести, Международният консорциум за научни изследвания в областта на редките болести³ и сътрудничеството между ЕС и Япония в областта на критичните мрежи и компютърните платформи. Наред с разширяване на обхвата на темите и намаляване на техния предписателен характер имаше промяна, насочена към въвеждане на стимули вместо използване на критерии за допустимост, с цел стимулиране на международното сътрудничество. Въпреки това и предвид факта, че субекти от пет държави с големи развиващи се икономики (Бразилия, Русия, Индия, Китай и Мексико) вече не са допустими за автоматично финансиране по програма „Хоризонт 2020“, първоначалните данни показаха общо намаляване на участието от държави, които са международни партньори.

През 2014 г. общо 12 държави бяха асоциирани към „Хоризонт 2020“ чрез споразумения за асоцииране. Норвегия и Исландия бяха асоциирани през май 2014 г. Петте държави от Западните Балкани (Албания, Босна и Херцеговина, бивша югославска република Македония, Черна гора и Сърбия), Република Молдова, Турция и Израел подписаха споразумения с Европейския съюз през лятото на 2014 г. През декември 2014 г. беше подписано споразумение за асоцииране с Фарьорските острови. Споразуменията за асоцииране ще позволят на научноизследователските организации на тези държави да се възползват от възможностите за финансиране, които предлага програма „Хоризонт 2020“.

³

Вж. теми, попадащи в обхвата на поканата за дейности по координиране на здравеопазването с ориентиран бюджет в размер на приблизително 17 млн. евро.

На 5 декември 2014 г. беше подписано международно споразумение за асоцииране на Швейцария към части от програма „Хоризонт 2020“. Швейцария подписа споразумение, по силата на което тя се асоциира към стълба „Високи постижения в научната област“ на програма „Хоризонт 2020“, включващ действията „Европейски научноизследователски съвет“, „Бъдещи и нововъзникващи технологии“, „Научноизследователски инфраструктури“ и действия по инициативата „Мария Склодовска—Кюри“; действията за постигане на конкретната цел „Разпространяване на високите научни постижения и разширяване на участието“ и на последно място Програмата за научни изследвания и обучение на Евратом и дейностите, извършвани от Европейско съвместно предприятие за „ITER“ и развитието на термоядрената енергия за периода 2014—2020 г. Очаква се споразумението за асоцииране да остане в сила до 31 декември 2016 г. На този етап и в зависимост от това дали Швейцария ще ратифицира протокола за разширяване обхвата на споразумението за свободно движение на хора така, че да включи и Хърватия, ще последва споразумение за пълно асоцииране, в противен случай Швейцария ще остане със статус на трета държава.

Разширяване на участието

Програма „Хоризонт 2020“ въвежда специални мерки за разпространяване на научните постижения и разширяване на участието в онези държави членки и региони, в които резултатите в областта на научните изследвания и иновациите са относително ниски. Програма „Хоризонт 2020“ финансира следните насоки на действие: „обединяване“ на научноизследователски институции (създаване или модернизиране на центрове за научни постижения), за която са били получени 167 допустими заявления от всички държави членки, в които са въведени мерки за разширяване; „катедри на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП)“ (привличащи изтъкнати изследователи в изследователски центрове с голям потенциал за високи научни постижения), за които са били получени 85 допустими заявления от почти всички държави членки, в които са въведени мерки за разширяване; „туининг проекти“ (допринасящи значително за подобряване на определена област от научните изследвания чрез връзки с водещи международни институции), подкрепени чрез покана за представяне на предложения, която е обявена през 2014 г., но ще бъде приключена през 2015 г. Оказва се подкрепя също така и за COST (Европейско сътрудничество в областта на науката и технологиите), което е сред най-старите европейски рамки за междуправителствено сътрудничество в сферата на науката, технологиите и иновациите. Бюджетът за тези дейности е около 800 млн. евро за седемгодишния период.

4. Партньорство с промишлеността

Пакетът за инвестиции в иновации⁴

През 2013 г. Европейската комисия публикува редица предложения за инициативи за публично-частно и публично-публично партньорство. Една година по-късно, през май

⁴ [Пакет за инвестиции в иновации](#)

2014 г. Пакетът за инвестиции в иновации беше приет официално от държавите членки.

Той дава началото на ново поколение публични и частни партньорства, които ще обединят инвестиции в сферата на научните изследвания и иновациите с общ размер надвишаващ 22 млрд. евро. Пакетът включва девет съвместни технологични инициативи (СТИ), които имат собствени програми за научни изследвания и отпускат финансиране за проекти на базата на обявени покани за предложения. Седем от тях стартираха през юли 2014 г., като по същото време стартираха и четири публично-публични партньорства (инициативи по член 185). Финансовото участие на ЕС в размер на 9 млрд. евро в пакета ще деблокира инвестиции за 10 млрд. евро от частния сектор и 4 млрд. евро от държавите членки.

Договорни публично-частни партньорства (ДПЧП)

През декември 2013 г. Европейската комисия стартира осем договорни публично-частни партньорства със стратегическо значение за европейската промишленост. За разлика от СТИ, договорните ПЧП не обявяват собствени покани за представяне на предложения, като вместо това финансирането се отпуска от Комисията чрез покани за представяне на предложения по работната програма на „Хоризонт 2020“. Договорните споразумения, уреждащи въпросите осем ДПЧП, бяха подписани от Комисията и председателите на специално създадените за целта асоциации за промишлени научни изследвания и иновации, представляващи повече от 1 000 големи и малки предприятия от цяла Европа. През октомври 2014 г. стартира девето ДПЧП. Деветте договорни публично-частни партньорства стартираха с финансов пакет, предоставен от Комисията, в общ прогнозен размер 6,7 млрд. евро за срока на програмата. В работната програма за 2014—2015 г. ангажиментът на промишлеността беше насърчен, наред с другите мерки, с около 800 млн. евро под формата на финансиране за договорни публично-частни партньорства (ДПЧП).

5. ЕВРОПЕЙСКО НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКО ПРОСТРАНСТВО (ЕНП)

През септември 2014 г. Комисията представи своя втори Доклад за напредъка по ЕНП⁵, който дава обща представа за напредъка по прилагането на ЕНП от държавите членки и няколко асоциирани държави. В него се посочва, че партньорството по ЕНП е успешно и че четирите условия за успех на ЕНП се прилагат, по-конкретно:

- Държавите членки приемат все повече мерки за подпомагане на ЕНП;
- Организации, обединяващи заинтересованите страни в рамките на платформата, продължават да работят съвместно с цел постигане на напълно функциониращо ЕНП.
- Прилагат се мерки за подкрепа на политиките на равнището на ЕС, а ЕНП е включено като част от Европейския семестър;

⁵ [Доклад за напредъка по отношение на европейското научноизследователско пространство от 2014 г.](#)

- Механизмът за наблюдение на ЕНП функционира и постепенно предоставя надеждни данни.

Координиране на националните програми за научни изследвания

В рамките на „Хоризонт 2020“ се увеличи участието на ЕС в съвместните покани за представяне на предложения по програмите на държавите членки чрез новия инструмент „Мрежа на европейското научноизследователско пространство (ERA-NET)“. Същевременно „Хоризонт 2020“ подпомага десетте инициативи за съвместно планиране (ИСП), създадени от Съвета. ИСП съгласуват националните програми с програмите за стратегически научноизследователски дейности в целия ЕС. Те са важни средства за гарантиране на изграждането на ЕНП.

6. РАМКА НА ПОЛИТИКАТА

Европейски семестър

В контекста на Европейския семестър за координиране на икономическите политики бяха приети специфични за всяка държава препоръки по отношение на научните изследвания и иновациите. През 2014 г. такива препоръки бяха приети във връзка с подобряването на общите условия в областта на научните изследвания и иновациите (Белгия и Франция), приоритизиране на публичните инвестиции в научни изследвания и иновации (Германия, Италия и Испания), повишаване на ефективността на тези инвестиции (Италия, Словакия и Испания) и техният ефект на лоста върху научните изследвания и иновациите чрез интелигентно специализиране и публично-частно сътрудничество (Португалия и Словения).

Съобщение „*Научните изследвания и иновациите като източници за възстановяване на растежа*“⁶

Съобщението от юни 2014 г. „Научните изследвания и иновациите като източници за възстановяване на растежа“ отправя силно политическо послание относно важността за Европа на качеството на инвестициите в научни изследвания и иновации. Съобщението предлага да се лансират три приоритета, върху които държавите членки да насочат усилията си — качеството при разработването на стратегии и процеса по изготвяне на политики; качеството на програмите, насочеността на ресурсите и механизмите за финансиране; качеството на институциите, които осъществяват научни изследвания и иновации.

И накрая, в годишния обзор на растежа за 2015 г. се подчертава необходимостта от реформи, които да подобрят качеството и ефективността на публичните инвестиции в научни изследвания и иновации, както и от насърчаване на среда, благоприятна за инвестиции и осъществяване на научноизследователски и иновационни дейности.

⁶

[Съобщение „Научните изследвания и иновациите като източници за възстановяване на растежа“](#)

Европейски структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ)

„Хоризонт 2020“ и европейските структурни и инвестиционни фондове са важни инструменти за насърчаване на инвестициите в научни изследвания и иновации в рамките на бюджета на ЕС и подчертават възможностите за взаимодействие на двете рамкови политики за финансиране на научноизследователски и иновационни проекти. В периода 2014—2020 г. ЕСИФ ще предоставят над 100 млрд. евро под формата на безвъзмездно финансиране за иновации в широк смисъл, включително подпомагане на основополагащи научни изследвания и иновации в размер на около 40 млрд. евро.

Европейски институт за иновации и технологии (ЕИТ)

Бюджетът на Европейския институт за иновации и технологии⁷ за периода от 2014 до 2020 г. е 2,38 млрд. евро съгласно предвиденото в Рамковата програма за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“. През 2014 г. първата вълна от общности на знание и иновации (ОЗИ) на ЕИТ бележи устойчив ръст по отношение на бюджет, дейности и резултати. Общността на ЕИТ беше разширена допълнително чрез създаването на две нови ОЗИ в сферата на здравословния начин на живот и активния живот на възрастните хора (ЕИТ „Здраве“) и устойчивото проучване, добиване, обработка, рециклиране и замяна на суровини (ЕИТ „Суровини“).

Финансови инструменти

През лятото на 2014 г. Комисията и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) стартираха нов финансов инструмент за ЕС. InnovFin — Финансиране за иноватори в ЕС, ще помага на МСП, големи дружества и други иновативни дружества да получат по-лесен достъп до финансиране. InnovFin надгражда успеха на механизма за финансиране с поделение на риска, разработен в рамките на седмата рамкова програма. Продуктите InnovFin ще осигурят финансиране в размер на 24 млрд. евро за научни изследвания и иновации. InnovFin включва широка гама продукти от гаранции за посредници, които предоставят заеми на МСП, до преки заеми за предприятия в помощ на малки и големи проекти в сферата на научните изследвания и иновациите в ЕС и държавите, асоциирани към „Хоризонт 2020“.

Иновации и предприемачество

Планът за действие „Предприемачество 2020 г.“ стартира през 2014 г. след прегледа на Законодателния акт за малкия бизнес. Планът определя мерки за подкрепа, насърчаване и наблюдение на предприемачеството в Европа (включително цифрово предприемачество). Инициативата за стартиращи предприятия, която е част от този план, има за цел да подобри бизнес средата за предприемачи в интернет и в сферата на информационните и комуникационни технологии (ИКТ), за да могат техните идеи и бизнес да стартират и да се разрастват в ЕС. Иновационният радар е пилотна инициатива, стартирана през 2014 г., която има за цел да идентифицира иновациите с голям потенциал и ключовите иноватори в рамките на седмата рамкова програма,

⁷ За ЕИТ отговаря ГД „Образование и култура“

рамковата програма за конкурентоспособност и иновации (ПКИ)-ИКТ-Програма за подпомагане на политиките (ППП) и проектите по „Хоризонт 2020“.

Отворена наука

През последните няколко години учените започнаха да подкрепят свободния достъп до научна информация, имаше повече случаи на включване на граждани в научни изследвания, а и самата поява на големи информационни масиви открива нови възможности за осъществяване на научни изследвания. През юли 2014 г. Комисията стартира консултация по Наука 2.0 с цел оценяване на степента на осведоменост на заинтересованите лица по отношение на тенденциите в отворената наука, идентифициране на възможните отражения върху политиките и действия за подобряване на конкурентоспособността на европейската система за наука и изследователска дейност. Резултатите от консултацията ще бъдат публикувани в интернет на страницата „Вашият глас в Европа“⁸.

Свободният достъп е важен аспект от променящата се система за научни изследвания. В „Хоризонт 2020“ свободният достъп до научни публикации е задължителен за всички получатели. По отношение на данните от научни изследвания, в процес на разработване е гъвкава пилотна програма за свободен достъп. Тя се базира на гъвкава система „opt-in/opt-out“ (право на участие или неучастие), която взема предвид необходимостта да се балансира между достъпността и защитата на научните данни, комерсиализацията и правата на интелектуална собственост (ПИС), защитата на личното пространство, сигурността, както и въпросите за управлението и защитата на данните.

Междуправителствен комитет по изменение на климата

Междуправителственият комитет по изменение на климата (IPCC) проведе заседание през 2014 г. и на 2 ноември 2014 г. публикува петия си доклад за оценка (AR5). Множество научноизследователски проекти в ЕС, финансирани по шестата и седмата рамкова програма, изиграха ключова роля при формулирането на заключенията на доклада.

В доклада, озаглавен „Изменение на климата 2014: последици, приспособяване и уязвимост“⁹, се правят заключенията, че ответните мерки във връзка с изменението на климата включват вземането на решения относно рисковете в променящия се свят. Този доклад ще изиграе ключова роля в предстоящите преговори относно изменението на климата.

⁸

[Вашият глас в Европа](#)

⁹

[Изменение на климата 2014 г.: последици, приспособяване и уязвимост](#)

Епидемията от ебола в Западна Африка представляваше една от най-сериозните извънредни ситуации в сферата на здравеопазването в международен план през 2014 г. Европейската комисия реагира бързо и подкрепи спешно научно изследване на ебола, като за първи път използва (за научни изследвания) основанието за изключение, предвидено във финансовия регламент за надлежно обосновани спешни ситуации, и подписа споразумения за предоставяне на безвъзмездни средства в рамките на по-малко от 2 месеца след получаване на предложенията. За научни изследвания на ебола бяха използвани 24,4 млн. евро от бюджета на „Хоризонт 2020“ в съответствие с приоритетите, идентифицирани от Световната здравна организация и в сътрудничество с други международни източници на финансиране. Освен това, Комисията, заедно с фармацевтичната промишленост, стартира процедурата за обявяване на покани за представяне на предложения „IMI Ebola+“ в рамките на публично-частното партньорство „Инициатива за иновативни лекарства“ (ИИЛ). Бяха мобилизирани 140 млн. евро от „Хоризонт 2020“, които от своя страна осигуриха гаранции за 101 млн. евро, предоставени от фармацевтичната промишленост.

7. СЪВМЕСТЕН ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ЦЕНТЪР (JRC)

През 2014 г. JRC отговори на нарастващ брой искания за научно подпомагане на политиката, подадени от службите за политиката на Комисията във връзка с приоритетите на ЕС, особено в рамките на стратегия „Европа 2020“ — стратегията на Европа за растеж. JRC предостави пряка научна подкрепа по такива тематични области на политиката като икономическия и паричен съюз; единен пазар, иновации, растеж и заетост; нисковъглеродна икономика и ефективно използване на ресурсите; селско стопанство и продоволствена сигурност; обществено здраве, безопасност и сигурност; ядрена безопасност и сигурност (програмата Евратом) и по-добро регулиране и оценка на въздействието.

8. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Седма рамкова програма¹⁰

През седемгодишния период на РП7, по 487 приключени покани бяха получени 136 000 предложения от повече от 601 000 заявители, от които 97 % бяха счетени за отговарящи на условията за участие в процедурата за оценяване. Над 25 000 предложения от повече от 130 000 участника бяха избрани за по-нататъшни преговори. Общият размер на поисканото финансиране от ЕС възлизаше на 41,7 млрд. евро. Средният процент на успеваемост на предложенията беше 19 %. Що се отнася до участието на малки и средни предприятия (МСП), 18,6 % от всички участници в споразуменията за предоставяне на безвъзмездни средства през 2013 г. бяха МСП.

¹⁰ Европейска комисия (2014 г.): Доклад за мониторинг на РП7

До настоящия момент, считано от датата на стартиране на програмата през 2007 г., във връзка с проектите по РП7 са издадени 32 461 публикации. Общият брой на заявленията за патент — добър показател за използваем потенциал за иновации — в края на годината беше 1 185.¹¹

Въздействие и добавена стойност на програмите и проектите на ЕС¹²

Подкрепата на ЕС за научни изследвания и иновации има една единствена основна цел: постигане на въздействие. Чрез своята подкрепа за научни изследвания и иновации ЕС се стреми да постигне икономическо и социално въздействие и въздействие върху околната среда, и да допринесе за конкурентоспособност, растеж и създаване на работни места, както и за преодоляване на обществени предизвикателства. Подкрепата на ЕС за научни изследвания и иновации се предоставя само тогава, когато тя може да бъде по-ефективна от финансиране на национално равнище. По-долу са представени примери за успешни проекти, финансирани по РП7, които демонстрират европейската добавена стойност на предоставената подкрепа, конкретните резултати и постигнатите въздействия:

- Проектът „Европейска инфраструктурна мрежа за клинични изследвания (ECRIN)“ е създал единно европейско пространство за клинични изследвания, тъй като обединява национални центрове за клинични изследвания в една обхващаща целия ЕС мрежа, в която може да се оказва подкрепа във всяка област на медицината чрез специализирани услуги и инфраструктура. Този проект е създал или подобрил националните инфраструктури и ще подобри здравеопазването, както и конкурентоспособността на науката и промишлеността в Европа.
- Намирането на решения на общите обществени предизвикателства в Европа се постига най-добре на равнището на ЕС. Проектът WeSenseIt разработи идеята за гражданска обсерватория за водите, чрез която гражданите, като например доброволци от службата за предотвратяване на наводненията в Обединеното кралство или доброволци от службата за гражданска защита на Италия, могат активно да участват чрез своите мобилни телефони и социалните медии в събирането, оценяването и съобщаването на информация за нивото на водите, като по този начин се постига разходна ефективност и гражданите действат като системи за ранно предупреждение за свръх натоварените местни органи.
- Финансираният от ЕС научноизследователски проект SOLAR-JET създаде първото в света „соларно“ гориво за реактивни двигатели само от вода и въглероден диоксид — една обещаваща технология, която едновременно

¹¹ Източникът на посочените в настоящия документ данни е SESAM (инструмента за докладване на Европейската комисия по отношение на проектите по РП7/CORDA (обща база данни за научни изследвания). Данните се отнасят за частта от РП7, която е била изпълнена от ГД „Научни изследвания и иновации“. Специалната програма „Хора“ беше изключена, тъй като, макар и първоначално да е била управлявана от ГД „Научни изследвания и иновации“, понастоящем тя се управлява от ГД „Образование и култура“. Специалната програма „Идеи“ също беше изключена, тъй като тя не използва SESAM. Частта от РП7, която беше изпълнена от ГД „Съобщителни мрежи, съдържание и технологии“, също беше изключена, тъй като не е бил използван SESAM.

¹² [Годишен доклад за 2014 г. за дейността на ГД „Научни изследвания и иновации“](#)

засилва енергийната сигурност и помага в борбата с изменението на климата, като превръща парниковите газове в полезен ресурс. Проектът все още се намира на експериментален етап, но постигнатите досега резултати показват потенциал за осигуряване на сигурно, устойчиво и съобразено с нуждите снабдяване с авиационно гориво, както и дизелово гориво и бензин, или дори пластмаса.

Разпространение на резултатите от „Хоризонт 2020“

Ефективното използване и разпространение на резултатите от проектите по „Хоризонт 2020“ е от ключово значение и то ще увеличи в максимална степен добавената стойност и въздействието на новата рамкова програма. В рамките на „Хоризонт 2020“ вече са въведени специални мерки, целящи използване на резултатите чрез инициативи като поощрителни награди, инструмента за МСП, демонстрационни проекти и инвестиционните инструменти InnovFin.

9. ПЕРСПЕКТИВИ ЗА 2015 ГОДИНА

Комисията продължава да е ангажирана с постигането на целите на стратегията „Европа 2020“. Оценен беше напредъкът по изпълнение на ангажиментите, поети в рамките на водещата инициатива „Съюз на иновации“¹³. По-специално беше оценен напредъкът при извършване на действията, въведени с цел изпълнение на ангажиментите и са дадени примери за това как тези действия се извършват.

През 2014 г. започна цикълът 2016—2017 г. от работната програма, като бяха включени политическите приоритети на председателя Juncker. Определено е „Хоризонт 2020“ да изиграе роля за това чрез финансово участие в размер на 2,2 млрд. евро в гаранционния фонд на Европейския фонд за стратегически инвестиции. В работната програма за 2016—2017 г. ще бъдат взети предвид поуките, извлечени от първите покани за представяне на предложения по „Хоризонт 2020“, а спрямо темите на настоящите покани да продължи да се прилага подходът, основан на предизвикателства. Теми като международно сътрудничество, обществени и хуманитарни науки, въпроси, свързани с равенството между половете, ще бъдат разглеждани по-ефективно в работната програма и ще се използва по-добре пълен набор от инструменти за финансиране, за да се насърчават иновациите в рамките на „Хоризонт 2020“.

Накрая ще бъде направен анализ на бъдещите покани за представяне на предложения по „Хоризонт 2020“, за да се гарантира, че програма „Хоризонт 2020“ е по-добра от предшестващите я програми по отношение на научното, социалното, екологичното и икономическото ѝ въздействие.

¹³ [Състояние на „Съюза за иновации“; Отчитане на напредъка 2010—2014 г.](#)